

ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ РОСЛИН — 65!

1946 року в системі Академії наук Української РСР, згідно з рішенням Ради Міністрів СРСР і постановою Президії АН УРСР (протокол № 9 від 7 червня 1946 р.), було організовано Інститут ентомології і фітопатології. Перед колективом новоствореного Інституту ставилося завдання вдосконалювати методи захисту рослин та розробляти захисні заходи проти найбільш небезпечних шкідників і хвороб сільськогосподарських культур. 1956 року ця установа було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут захисту рослин, підвідомчий Міністерству сільського господарства УРСР, і він набув статусу Республіканського науково-методичного центру із захисту рослин. З січня 1971 р. Інститут став складовою Південного відділення ВАСГНІЛ, а з 1992 р. — Української академії аграрних наук. Понині Інститут захисту рослин Національної академії

В.П. ФЕДОРЕНКО,

М.В. КРУТЬ

*Інститут захисту рослин
НААН України*

аграрних наук України (ІЗР НААН) залишається головною установою Науково-методичного центру країни з проблеми «Захист рослин» та координує роботу понад 30-ти установ.

Історія Інституту пов'язана з іменами відомих учених у галузі захисту рослин, серед них — академіки НАН України В.П. Поспелов, В.П. Васильєв; члени-кореспонденти НАНУ Є.В. Зверезомб-Зубовський, В.П. Муравйов, В.Г. Долін; академіки НААН В.Ф. Пересипкін, М.П. Лісовий, В.П. Федоренко; академік НАНУ і НААН О.О. Соцінов; члени-кореспонденти НААН Д.Д. Сігарьова, О.О. Івашенко; доктори наук З.С. Голов'янка, М.А. Те-

ленга, А.І. Зражевський, Д.Ф. Руднев, Є.С. Косматий, М.П. Дядечко, В.А. Санін, Б.А. Арешніков, В.П. Приставка, Г.В. Грисенко, В.М. Кавецький, В.П. Смілянець, Л.І. Бублик, С.О. Трибель, М.П. Секун, А.М. Черній, В.М. Чайка, В.Ф. Дрозда, В.Я. Мар'юшкіна, С.В. Ретьман, Ю.Г. Вервес; кандидати наук В.Л. Ціопкало, К.А. Орлачова, Н.І. Салунська, М.О. Целле, Т.Г. Зражевська, В.А. Мархасьова, М.Д. Тарануха, Є.М. Китицин, Г.Н. Жигаєв, Г.М. Цибульська, Н.В. Лаппа, В.М. Гораль, І.В. Григорович, А.С. Дегтярьова, В.І. Шкоденко, В.М. Лопатін, В.С. Чабан, В.П. Омелюта, М.П. Гончаренко, Б.Г. Дегтярьов та інші. До складу Вченої ради входили відомі вчені із інших установ — член-кореспондент НАНУ Т.Д. Страхов, академік НАНУ П.О. Свириденко, доктори наук, професори І.Д. Білановський, С.Ф. Морочковський.

Колектив новоствореного Інституту ентомології і фітопатології АН УРСР, 1946 р.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Защита РАСТЕНИЙ ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ И БОЛЕЗНЕЙ

№7
ИЮЛЬ
1963

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ НАУЧНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА СССР

ГОД ИЗДАНИЯ ВОСЬМОЙ

На всіх етапах своєї історії Інститут успішно виконував завдання з розробки ефективних заходів захисту сільськогосподарських культур від найбільш небезпечних шкідників та хвороб. Певний час в установі працювали проблемні лабораторії, що розробляли заходи регулювання чисельності бурякового довгоносика, колорадського жука, шкідливої черепашки, зменшення шкідливості пероноспорозу тютюну. Розроблено і впроваджено у виробництво малооб'ємне обприскування польових культур та садів від шкідників; метод токсикації рослин способом обробки насіння інсектицидами для захисту сходів від шкідників; системи захисту соняшнику, овочевих культур та картоплі від шкідливих організмів; технології сумісного застосування пестицидів з регуляторами росту рослин тощо.

Багато зроблено в галузі біологічного захисту рослин – розроблено і впроваджено технології виробництва мікробних препаратів та масового розмноження трихограми, технології комплексного застосування ентомофагів та мікробіопрепаратів проти шкідників плодових та овочевих культур, інтегровану систему захисту овочевих культур закритого ґрунту з переважним використанням біологічних засобів.

Донині здійснюються наукові дослідження, спрямовані на комплексне вивчення проблем стійкості сільськогосподарських рослин до збудників хвороб та шкідників. Складено карту поширення різних рас збудника бурої іржі пшениці на території України; розроблено експрес-методи оцінки й добору форм рослин з груповою стійкістю до збудників хвороб; створено банки генів стійкості. Співробітники лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до збудників хвороб є співавторами створених сумісно з іншими установами стійких сортів: огірка

Украинский институт защиты растений строится

На окраине Киева заканчивается строительство главного корпуса института (верхний снимок), вегетационного домика и лаборатории биологического метода (нижний снимок), а также инсектария с верандой, тепличек и других помещений.

Недавно введен в строй жилой дом для сотрудников института (снимок в центре).

Фото сделано в марте 1963 г.

(Сквирський 1/27 F1), соняшнику (Київ), пшениці (Деметра, Економка, Миронівська сторічна). Вивчено стійкість лісових насаджень до шкідників та фактори, що її зумовлюють. За результатами багаторічних досліджень із вивчення стійкості пшениці та картоплі до шкідників сформовано базу даних із характеристиками сучасних сортів цих культур для комп'ютерного моделювання селекційного процесу створення комплексно стійких сортів.

За потреби вирішення нових важливих завдань із захисту рослин в Інституті з часом створювались і відповідні наукові підрозділи. Так, у зв'язку із аварією на Чорнобильській АЕС у 1987 р. було організовано лабораторію сільськогосподарської радіології, яка проіснувала 15 років. Її співробітники досліджували проблеми контролю формування видового складу бур'янів, шкідників та збудників хвороб рослин на вилучених із сільськогосподарського користування угіддях 30-кілометрової зони ЧАЕС, вдосконалили еколого-безпечні методи захисту вирощуваних культур за умов радіоактивного забруднення.

У 1991 р. складовою Інституту стала лабораторія нематології, у 1992 – відділ карантину рослин, у 2003 р. – лабораторія гербології. Лабораторією нематології розроблено системи моніторингу та контролю чисельності паразитичних фітонематод на озимій пшениці, картоплі, цукрових буряках, овочевих культурах закритого ґрунту. За участі спеціалістів лабораторії створено 20 нематодостійких сортів картоплі. Відділом карантину рослин розроблено моделі подальшого розповсюдження західного кукурудзяного жука та американського білого метелика, методи виявлення та діагностики, заходи локалізації та ліквідації багатьох карантинних шкідників, хвороб рослин та бур'янів; розроблено ентомологічні, мікологічні та бактеріологічні ДСТУ для карантинної служби. В лабораторії гербології виконуються роботи щодо створення бази даних про шкідливість різних видів бур'янів на різних польових культурах, прогнозування забур'яненості посівів, удосконалення хімічного захисту посівів від бур'янів.

На нинішньому етапі Інститут захисту рослин разом із іншими установами Науково-методичного центру орієнтує аграрне виробницт-

во на застосування системи інтегрованого захисту вирощуваних культур від шкідливих організмів, до складових якої входять економічно доцільні й екологічно безпечні організаційно-господарські, агротехнічні, біологічні й хімічні заходи.

Інститутом розроблено нові та гармонізовано існуючі національні стандарти із серії «Карантин рослин», розроблено національні схеми аналізу фітосанітарного ризику з дотриманням вимог МКЗР і ЄОЗР та різні методичні рекомендації стосовно карантину рослин. Ця робота відповідає вимогам СОТ і ЄС.

Нині в структуру Інституту захисту рослин НААН входять 17 наукових підрозділів. Інституту підпорядковані Дослідна станція з карантину винограду і плодівих культур (м. Одеса), Закарпатський територіальний центр карантину рослин (м. Ужгород) та Державне підприємство Експериментальна база «Олександрія» (м. Біла Церква).

За останні 10 років у доробку вчених Інституту близько 30-ти винаходів та 200 наукових розробок, апробованих та рекомендованих для широкого впровадження у виробництво. За цей період видано 60 книг, серед яких брошури, монографії, довідники, рекомендації, атласи, визначники, підручники для вищих навчальних закладів, опубліковано понад 2000 статей у наукових збірниках, газетах і журналах.

За визначні досягнення в розробці теорії і практики захисту рослин вченим Інституту В.П. Васильєву, М.П. Лісовому, Н.В. Лаппі й В.М. Горалю присуджено Державні премії України в галузі науки і техніки, а В.П. Федоренку – премію імені І.І. Шмальгаузена НАНУ. В.П. Васильєв, М.П. Лісовий, В.П. Федоренко та Д.Д. Сігарьова удостоєні почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Впродовж 60-річної історії Українського ентомологічного товариства (УЕТ) майже завжди очолювали цю громадську організацію керівники Інституту захисту рослин та його вихованці. Серед них Є.В. Зверезомб-Зубовський, В.П. Васильєв, В.Г. Долін. Нині пре-

зидентом УЕТ є директор Інституту академік НААН В.П. Федоренко.

Інститут захисту рослин НААН підтримує творчі зв'язки з науковими установами й фірмами понад 20-ти країн світу. Він є постійним членом Міжнародної організації з біологічного захисту рослин (МОБЗР).

Інститут готує фахівців через аспірантуру і докторантуру за спеціальностями 16.00.10 – ентомологія; 06.01.11 – фітопатологія; 03.00.16 – екологія. В Інституті працює Спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських та докторських дисертацій з ентомології й екології (сільськогосподарські науки).

Щорічно Інститут організовує курси підвищення кваліфікації для працівників агропромислового виробництва, всеукраїнські та міжнародні науково-практичні конференції. Співробітники Інституту також беруть участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, симпозіумах, з'їздах, засіданнях Робочих груп, семінарах, нарадах, сесіях. Досягнення Інституту демонструються на національних та міжнародних спеціалізованих виставках. Інститут має свої періодичні видання – науково-виробничий журнал «Карантин і захист рослин», міжвідомчий тематичний науковий збірник «Захист і карантин рослин» та «Український ентомологічний журнал».

Нині перед колективом Інституту захисту рослин стоять не менше важливі завдання – потрібно продовжити дослідження з найбільш актуальних проблем, зберегти напрацьовані здобутки, широко впровадити їх в аграрне виробництво і тим самим сприяти ефективному економічному розвитку незалежної України та утриманню в чистоті довкілля.

... крестьянское хозяйство не может обойтись без науки. Крестьянское хозяйство пойдет хорошо только в руках техъ хлиборобовъ, которые будутъ обладать необходимыми научными познаніями.

Разъ крестьянское хозяйство не можетъ обойтись безъ науки, то дѣло самихъ крестьянъ позаботиться о томъ, чтобы наука пришла скорѣе имъ на помощь.

ВІСНУК

ВОЛЫНСКАГО ГУБЕРНСКАГО ЗЕМСТВА.

№ 26.

Житомиръ. 1-го августа 1913 г.